

*Л.Ю. Науменко,
Т.В. Святенко*

ВИХОВНА РОБОТА ПО ЗАПОБІГАННЮ ІЗОЛЯЦІОНІЗМУ ТА КСЕНОФОБІЇ СЕРЕД СТУДЕНТІВ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ МЕДИЧНОЇ АКАДЕМІЇ

Дніпропетровська державна медична академія

Ключові слова: студент, виховна робота, ксенофобія, етнічна толерантність

Key words: student, educational work, xenophobia, ethnic tolerance

Резюме. Актуальность статьи обусловлена повышением в украинском обществе, начиная с двухтысячного года, уровня изоляционизма (скрытая ксенофобия) и ксенофобии. Ксенофобия и расизм долгое время не были присущи Украине. Но за последнее время показатели изоляционизма и ксенофобии среди населения значительно ухудшились. В статье приводится опыт Днепропетровской государственной медицинской академии, которая имеет многонациональный состав студенчества (в том числе и иностранный факультет) и постоянно проводит работу по противодействию проявлениям ксенофобии и расизма среди молодежи. Авторами представлены методы воспитательной работы по формированию у молодежи интернациональной сознательности и этнической толерантности, при помощи которых была усилена работа в указанном направлении в соответствии с письмом Министерства образования и науки Украины № 1/9 – 806 от 16.12.08. Как свидетельствует неоднократное анонимное анкетирование иностранных и украинских студентов всех факультетов, проводимая работа дает позитивные результаты.

Summary. Article urgency is caused by the increase, of isolationism level (latent xenophobia) and xenophobia in the Ukrainian society since the year 2000. For a long time xenophobia and racism were not inherent in Ukraine. But lately indicators of isolationism and xenophobia among the population have considerably worsened. In the article experience of Dnepropetrovsk State Medical Academy which has multinational structure of students (including foreign faculty) and constantly carries out work on counteraction to manifestations of xenophobia and racism among youth is given. Authors present methods of educational work on formation of international consciousness and ethnic tolerance by means of which work in the specified direction has been strengthened according to the Letter of Ministry of Education and Science of Ukraine № 1/9 – 806 from 16.12.08. Repeated anonymous questioning of foreign and Ukrainian students of all faculties testifies, that the work carried out gives positive results.

Актуальність статті зумовлена підвищенням в українському суспільстві, починаючи з двохтисячного року, рівня ізоляціонізму (прихована ксенофобія) та ксенофобії. Ксенофобія та расизм тривалий час не були притаманні Україні [1]. Але за останній період показники ізоляціонізму і ксенофобії серед населення значно погіршилися [2]. Про це свідчать результати соціологічних досліджень Київського міжнародного інституту соціології та міжнародного центру толерантності. Знижена більше ніж у 3,5 разу кількість членів суспільства, схильних до національної толерантності. Ксенофобію виявляють частіше молоді люди, і спрямована вона, перш за все, проти іноземних студентів, а також бізнесменів, дипломатів. За даними Одеського філіалу національного інституту стратегічних досліджень, ізоляціоністські та відверто ксенофобські

установки у найвищій мірі торкаються представників культурно відділених етносів (країн Африки, Азії, Середнього Сходу, Кавказу). На загрозу зростання ізоляціонізму в Україні вказують міжнародні інституції. У Третій доповіді по Україні Європейської комісії проти расизму та нетерпимості йдеться, що іноземні студенти стають мішенню нападів расистського характеру. У 209 вузах України навчається 40 тисяч громадян зі 129 країн світу. В Дніпропетровській державній медичній академії – близько 500 іноземців зі 32 країн, переважно арабського світу та Китаю (більш ніж в інших вузах області). У 2007 році Міністерство освіти і науки визнало факт дискримінації іноземних студентів у ВНЗ України. У грудні 2008 року МОН звернулося до керівників освіти, керівників вузів щодо необхідності профілактичної роботи

у цьому напрямі серед учнівської та студентської молоді (лист від 16.12.08 № 1/9-806). Тому позитивний досвід виховної роботи по запобіганню ксенофобським і расистським тенденціям у студентському середовищі ДДМА заслуговує уваги. У Дніпропетровській державній медичній академії, яка має багатонаціональний склад студентства (в тому числі і іноземний факультет), постійно проводиться робота щодо протидії проявам ксенофобії та расизму серед молоді [3]. Відповідно до наведеного вище листа Міністерства освіти і науки, цей напрямок виховного процесу було значно посилено. Розробляється та затверджується план заходів академії з вказаної проблеми, визначаються терміни виконання і відповідальні. Новий навчальний рік на усіх факультетах розпочинається спеціальними тематичними лекціями, бесідами, інформаціями щодо роз'яснення неприпустимості проявів насильства на расовому та етнічному ґрунті, поширення ксенофобських настроїв. Методичне підґрунтя цієї роботи забезпечено кафедрою гуманітарних наук, яка створила спеціальний інформаційно-методичний матеріал «Ні – проявам ксенофобії і расизму у студентському середовищі». Ці методичні матеріали роздаються старостам груп і потоків, профоргам курсів. Кафедрою гуманітарних наук була також розроблена і запропонована відповідальним за виховну роботу тематика лекцій, поліінформацій, бесід, «круглих столів», тематичних вечорів з означеної проблеми. До планів навчально-виховної роботи кафедр академії внесені лекції, спрямовані на виховання адекватного сприйняття молоддю інтернаціонального складу колективу та на профілактику проявів ксенофобських і расистських поглядів. У бібліотеці академії та навчально-методичному кабінеті кафедри гуманітарних наук створені експозиції методичної, наукової, публіцистичної і художньої літератури з проблеми ізоляціонізму, ксенофобії та расизму, яка доповнюється і оновлюється.

Значна робота по формуванню інтернаціональної свідомості проводиться в гуртожитках ДДМА, де мешкають вітчизняні та іноземні студенти. Відбулися засідання студрад гуртожитків з метою протидії ксенофобії і расизму за участю представників адміністрації академії. В гуртожитках проведені години кураторів у формі тренінгових занять за тематикою «Дізнайся про свої права», «Толерантність врятує світ» із залученням психологів ДДМА. Протягом 2009 року в гуртожитках прочитана лекція «Сучасний расизм як глобальна проб-

лема», проведені тематичні «круглі столи» за участю вітчизняних та іноземних студентів, присвячені недопущенню конфліктних ситуацій міжетнічного та релігійного характеру. Наприклад, «круглий стіл» - «Релігійні, культурні, психологічні особливості міжнаціональних шлюбів», з обговоренням питань щодо неприйняття проявів расистських поглядів у студентському середовищі. Відбулося спільне засідання всіх студентських рад гуртожитків із приводу обміну досвідом студентського самоврядування в різних державах і процесу адаптації в чужорідному за ментальністю соціумі, а також необхідності тісної співпраці вітчизняних та іноземних студентів для покращання умов проживання в гуртожитках. Поширено склад студрад гуртожитків за рахунок іноземних студентів.

Куратори гуртожитків організували бесіди-діалоги мешканців (вітчизняних та іноземних студентів), спрямовані на зближення культур, взаємне знайомство з національними, етнічними та релігійними традиціями.

В академічних групах також було організовано «круглі столи» для вітчизняних та іноземних студентів на тему обміну інтересами, захопленнями та пошуку нових видів співпраці. «Круглий стіл» за участю студентів ДДМА з Малайзії, Анголи, Судану, Нігерії та вітчизняних студентів було показано на двох каналах Дніпропетровського телебачення. Відбулися бесіди, лекції, а також конференція – дискусія з історичних відносин націй. На старостатах проводились співбесіди з психологами академії на тему «Взаємовідносини між людьми». У квітні 2009 року Рада студентів ДДМА брала участь у «круглому столу» на обласному рівні за тематикою «Толерантність, взаємовідносини між вітчизняними та іноземними студентами». У підготовці до цього «круглого стола» лідери студентського самоврядування працювали з психологами лабораторії психофізіологічних досліджень академії. У червні 2009 року відбулася конференція, присвячена підвищенню рівня толерантності в багатоетнічному українському суспільстві за участю англомовних іноземців і вітчизняних студентів-членів гуртку знавців англійської мови.

Органи студентського самоврядування ДДМА приділяють значну увагу протидії ксенофобії та расизму. Відбулося засідання Ради студентів академії, присвячене захисту іноземних студентів від проявів ксенофобії. Як вже вказано вище, засідання студрад з обговоренням цього питання пройшли в усіх гуртожитках ДДМА. Проблема ксенофобії і расизму розглядалася на

засіданнях професійних студентських об'єднань академії: (МЛАД - Молодіжної лікарської асоціації Дніпропетровщини та «Надії» - студентського медико-соціального центру ДДМА). Рада студентів академії разом з іноземними студентами провела «круглий стіл» на тему «Расова дискримінація». За ініціативою Ради студентів здійснено анонімне опитування студентів ДДМА щодо проблеми ксенофобії та расизму, а також визначення ставлення вітчизняних студентів до іноземців. Результати опитування показали відсутність негативного ставлення.

З метою формування толерантних відносин у студентському середовищі в медичній академії постійно проводиться виховна робота по зближенню іноземної та вітчизняної молоді, взаємному збагаченню різних культур: іноземні громадяни залучаються до всіх культурно-мистецьких заходів, до українських національних свят, скарбів духовної спадщини України. Наприклад, «Студентська весна 2009», у підготовці і проведенні якої на усіх етапах (від факультетських концертів до звітнього концерту на фестивалі, де медики посіли друге місце серед вузів області) брали участь іноземні студенти, пройшла під девізом «З народного напившись джерела» і була присвячена українським народним святам, традиціям та звичаям. Іноземці стали учасниками урочистостей до 200-річчя з дня народження М.В.Гоголя, переможцями міжвузівського конкурсу декламації віршів українських і російських поетів. У свою чергу вітчизняна молодь бере активну участь у «вечорах знайомств», які проводить іноземний факультет для громадян різних країн, що вчать в ДДМА, з представленням їх традицій, особливостей життя і побуту, а також у святах різних народів (китайського Нового року, Дня незалежності Нігерії, Анголи та ін.). Регулярно проводяться засідання «Клубу інтернаціональної дружби», виховуючи в українських студентів інтерес, повагу, доброзичливість до різних народів. Таке доброзичливе ставлення вітчизняної молоді до іноземців ще раз продемонструвало перебування у ДДМА у січні 2009 року делегації лівійських студентів-медиків, які були гостями нашої країни. Студентський актив академії, члени «Клубу інтернаціональної дружби» (які володіють англійською мовою) із задоволенням спілкувалися з лівійцями – організували їх дозвілля, влаштували цікаві екскурсії, відвідували різноманітні виставки, музеї, театри, концертні зали міста, за що одержали щире подяку гостей.

Усі студенти ДДМА різних національностей

(як громадяни України, так і громадяни інших країн) відчувають себе повноправними членами колективу і беруть активну участь в усіх сферах студентського життя. Наприклад, земляцтва студентів іноземного факультету плідно співпрацюють з об'єднаннями МЛАД і «Надія», беручи участь у студентському благодійному волонтерському русі: регулярно надають допомогу дитячим лікувальним та соціальним закладам, згідно з планом проводять спільні засідання з вітчизняними волонтерами і обговорюють сумісні заходи, у тому числі і спрямовані на протидію проявам ксенофобії і расизму у молодіжному середовищі. Сумісно проведена благодійна акція «Від серця до серця» у дитячих будинках, клінічних лікарнях, інтернатах для дітей з фізичними вадами: надання матеріальної і фізичної допомоги, подарунки, ліки, предмети гігієни та ін. Іноземці беруть активну участь у громадській і науковій діяльності студентства академії («Студентська республіка 2009», конференція молодих вчених), у художній творчості («Студентська весна 2009», змагання команд КВК вузів міста), спортивному житті (змагання між факультетами, між гуртожитками, традиційні загальноакадемічні спартакіади, міські та обласні студентські змагання). Іноземні студенти – члени студентського прес-клубу, є бажаними кореспондентами загальноакадемічної газети «Пульс». Сумісно готувалися вітчизняні та іноземні студенти до Міжнародного дня боротьби за ліквідацію расової дискримінації. Був проведений конкурс аматорських плакатів з проблеми ксенофобії та расизму, конференція-дискусія з питань історичних відносин націй та спортивні змагання між вітчизняними і іноземними студентами із залученням іноземців з інших ВНЗ міста.

У вирішенні проблеми профілактики поширення ксенофобії та расизму серед студентської молоді значну роль відіграють психологи медичної академії – лабораторії психофізіологічних досліджень, кафедри психіатрії, загальної та медичної психології, кафедри гуманітарних наук. Вони надають психологічну допомогу «по зверненню» іноземним студентам, їх викладачам щодо питань навчання і виховання, а також Раді студентів ДДМА, кураторам груп іноземців. Зусилля кураторів спрямовані на запобігання непорозумінням між учасниками учбового процесу і контроль адаптованості іноземців. Для полегшення адаптації іноземних студентів у перший період навчання в академії і профілактики можливих конфліктів за ними закріплюються студенти, які володіють англійською, арабською, або китайською мовами. Лабо-

раторією психофізіологічних досліджень ДДМА щорічно проводиться анонімне анкетування іноземних студентів з метою виявлення проблемних ситуацій у побуті та навчанні. Важливо підкреслити, що наявність тенденцій ксенофобії та расизму по відношенню до іноземців в їх анкетних відповідях не була виявлена.

З метою запобігання випадкам ксенофобії та расизму усі іноземні студенти ознайомлені з Законом «Про правовий статус» іноземних студентів», кожний іноземний громадянин отримує «Пам'ятку іноземного студента» і «Пам'ятку для іноземних студентів, що мешкають у гуртожитку» на англійською та російською мовами. На іноземному факультеті систематично проводяться зустрічі студентів з працівниками МВС, юристами, адміністрацією ДДМА щодо правил поведінки та безпеки іноземних студентів на вулицях міста, в тому числі інтернів та клінічних ординаторів; не тільки на іноземному, але на усіх факультетах академії регулярно відбуваються зустрічі молоді з юристами, працівниками МВС, СБУ, які роз'яснюють відповідальність перед законом за прояви ксенофобії та расизму, а також із представниками громадських організацій міста та адміністрацією ДДМА. Наприклад, відбулася зустріч першокурсників першого медичного факультету із фахівцями по зв'язках із громадськістю Жовтневого управління МВС, на якій обговорювались права та обов'язки іноземних громадян в Україні та необхідність толерантного ставлення до них. Студенти зустрі-

чалися з фахівцями по зв'язках з громадськістю МВС, які висвітлили причини виникнення протиріч з іноземними студентами та можливі виходи із них, організована зустріч іноземних та вітчизняних клінічних ординаторів з працівниками Жовтневого РВС.

З метою безпеки проживання іноземних та вітчизняних студентів у гуртожитках і запобігання загрозовим ситуаціям ДДМА укладено договір по надання послуг щодо охорони території ДДМА з охоронною фірмою, яким передбачено забезпечення правопорядку і перепускного режиму в гуртожитках.

ПІДСУМОК

Виховна робота по формуванню у молоді інтернаціональної свідомості і етнічної толерантності, яка традиційно проводиться у ДДМА і посилена відповідно до листа Міністерства освіти і науки України № 1/9 – 806 від 16.12.08, дає позитивні результати. Неодноразове анонімне опитування іноземних та українських студентів усіх факультетів не виявило тенденцій щодо ксенофобії та расизму. За останній час в академії не було конфліктів у студентському середовищі на міжнаціональному та релігійному ґрунті і відсутні скарги іноземних громадян на прояви ксенофобії і расизму з боку вітчизняних студентів, викладачів або співпрацівників ДДМА.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Дзяк Г.В., Науменко Л.Ю., Святенко Т.В. Досвід виховної роботи зі студентами-іноземцями громадянами у Дніпропетровській державній медичній академії // Медичні перспективи. – 2008. – №2, Т. XIII – С.28-34.
2. Панина Н. Фактори національної ідентичності, толерантності, ксенофобії та антисемітизму в

современной Украине // Вестник общественного мнения. – 2006. – № 1. – С.27.

3. Степико М.Т. Расизм // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. – К.: Інститут держ. і права НАН України. – 1993. – с.481.

